

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840
УДК 37.013.77:[378.147+373.5]
П86

Редакційна колегія:

Андрущенко О. А. – д-р філол. наук, проф., перший проректор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Дорожко І. І. – д-р філос. наук, проф., завідувач кафедри філософсько-психологічної антропології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Жерновникова О. А. – д-р пед. наук, доц., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, доц., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, проф., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Трубавіна І. М. – д-р пед. наук, проф., проф. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Туріщева Л. В. – канд. псих. наук, доц., доц. кафедри філософсько-психологічної антропології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна;

Шлюз Б. – д-р наук, проф. Жешувського університету; Польща.

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди; Україна.

Затверджено Вченою радою

*Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 2 від 10.03.2017 року)*

П86 «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (11 квітня 2017 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х. : «Стиль-Издат», 2017. – 330 с.

Збірник містить матеріали доповідей з актуальних психолого-педагогічних проблем освіти і виховання у середній та вищій школі: історія, теорія і досвід.

Збірник розрахований на наукових і практичних працівників у галузі освіти, докторантів, аспірантів, магістрів і студентів вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Временное Положение о Высших Учебных Заведениях УССР: Т.1: Временное Положение об институтах. / Наркомпрос УССР. – Х. : Б.и., 1922. – 42 с.
2. Комсомол и высшая школа [Text] : документы и материалы съездов, конференций, ЦК ВЛКСМ по работе вузовского комсомола (1918-1968 гг.). – М. : Молодая гвардия, 1968. – 271 с
3. Культурне будівництво в Українській РСР. Важливіші рішення Комуністичної партії і Радянського уряду 1917-1959 рр.: в 2 т. – Т.1. – 1917-червень 1941 рр. : збірник документів / Редкол. : відп. ред. О. І. Евсеев. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1959. – 883 с.
4. Ряппо Я. П. Советская профессиональная школа: ее место и значение в системе просвещения и в нашем народном хозяйстве / Ян Петрович Ряппо. – Харьков : Госиздат Украины, 1926. – 97 с.

УДК: 37.013 (438)

**ДОСВІД «ПЕДАГОГІКИ ПРАЦІ» РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА:
НАУКОВЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ**

С. Я. Когут, м. Львів

Акцентовано на вагомості дослідження становлення й розвитку «педагогіки праці» Республіки Польща. Зазначено, що теоретико-практичний досвід цієї субдисципліни, результати наукових досліджень мають безпосередній вплив на формування змісту підготовки фахівця нового покоління. Аналітичний огляд наукових праць з проблем «педагогіки праці» засвідчує перспективність досліджень у цій науковій площині з огляду пошуку відповідей на запитання щодо формування єдиного європейського простору професійної освіти, глобального ринку праці.

Ключові слова: Республіка Польща, педагогіка праці, професійна освіта, дослідження.

The article focuses on the importance of researches on becoming and development of pedagogy of labor in the Republic of Poland. It has been denoted that the theoretical and practical experience of this subdiscipline and the results of scientific researches influence the formation of the content of new generation specialists' training directly. The analytical review of scientific works on problems of pedagogy of labor affirms the potential of researches in the field in order to find answers to the questions concerning the formation of joint European space of professional education and global market of labor.

Key words: Republic of Poland, pedagogy of labor, professional education, researches.

Професійна освіта нині переживає не найкращі часи. Зважаючи на постійно зростаючі вимоги до якості підготовки фахівця, вищу освіту активно критикують працедавці, аналізують науковці, перманентно модернізують керівники різних ланок управління. Маємо можливість простежувати оновлення змісту професійної підготовки, активний розвиток сектора неформальної освіти і чи не найвагомніше – якісне видозмінення сутності, функціонального поля, зрештою місії педагогіки як науки, що є теоретико-методологічною основою освітньої діяльності. Вважаємо, що зміни реформаційного характеру варто здійснювати, беручи до уваги досвід країн,

що мали (мають) схожий глобальний характер проблем і вже запропонували шляхи їх розв'язання на певних етапах свого становлення.

З огляду на це науковий інтерес становить Республіка Польща. Одним із пріоритетних завдань у співпраці двох країн є сприяння розвитку людського капіталу і транскордонної інституціональної співпраці. У цьому контексті питанню якісної професійної підготовки фахівців, готових працювати на засадах європейських традицій, надається вагоме значення. З початку 2000-х років у вищій освіті Польщі інтенсифіковано процеси організаційного й теоретико-методологічного характеру. Як наслідок – запропоновано широкий спектр спеціалізацій у педагогічних науках (андрагогіка, анімація дозвілля, освіта дорослих, професійне консультування і особистий коучінг, професійне порадицтво і пітримка сім'ї), проведення міждисциплінарних наукових досліджень, розвиток наукових шкіл, запровадження додаткових освітніх пропозицій вищих навчальних закладів освіти для охочих вчитися додатково.

З огляду на це актуальним стає питання про вивчення теоретико-методологічного підґрунтя професійної освіти, а саме «педагогіки праці» – субдисципліни, що досліджує особливості навчання людини професії й формування професійно й соціально важливих рис особистості для різних галузей промисловості, сільського господарства та сфери послуг, їхніх професійних компетенцій відповідно до сучасних вимог ринкової економіки. Вивчення й критичний аналіз дослідницького поля діяльності педагогіки праці Республіки Польща дасть змогу через порівняльний контекст осмислити реальний стан професійної освіти в Україні, простежити можливі ризики та шанси її розвитку, зважаючи на лавиноподібні тенденції глобалізації.

Виявлення закономірностей розвитку «педагогіки праці» створить умови для визначення ключових етапів у становленні й розвитку її як системи. Системи, що охоплює наукові дослідження, взаємозв'язки з іншими науками (психологією праці, філософією та медициною праці, антропологією, політичними та економічними науками), організацію ступеневої професійної підготовки, взаємозв'язки із сектором неформальної професійної освіти, з професійною педагогічною практикою, ринком праці, зрештою формуванням підґрунтя для педагогічної прогностики.

Особливу увагу приділено аналізу досліджень польських науковців у системі «людина–праця–виховання», а саме ставлення людини до праці, виховання до праці, виховання у праці, праця як діяльність (мотивація до праці; формування умінь розв'язувати завдання, пов'язані з працею, професійна освіта, професійний розвиток людини; професієзнавство, професійні характеристики тощо), понятійний апарат «педагогіки праці».

Основоположником, провідним фахівцем, розробником теоретико-методологічних засад «педагогіки праці», фундатором наукової школи «педагогіки праці» є проф. Тадеуш Новацький (Tadeusz Nowacki). Завдяки його працям, а також дослідженням його однодумців й послідовників (проф. Зігмунд Вятровський (Zygmunt Wiatrowski), проф. Станіслав Качор (Stanisław Kaczor) та ін.) було написано перші підручники з «педагогіки праці», започатковано вивчення теоретичних й практичних аспектів виховання через працю, професійного навчання,

професійної орієнтації, професійного консультування тощо. Педагогіка праці «є яскравим прикладом започаткування наукових досліджень і творення окремої дисципліни, покликаних потребами суспільної практики і життя» [1, с. 9–10].

З часу свого становлення «педагогіка праці» розвивалася як наука, як дисципліна і як спеціальність. Це зазначено в педагогічній енциклопедії XXI століття. По-перше, це наукова субдисципліна, предметом досліджень якої є праця людини, її багатоаспектні умови, соціальний і виховний вплив на особистість; важливе значення мають аспекти взаємозв'язків у площині людина–виховання–праця. Предмет «педагогіки праці» охоплює системи і предметно-змістові зв'язки, серед яких найвагомніше місце посідає проблема підготовки людини до професійної діяльності, а також проблема успішної та різнобічної ефективної участі людини у цій діяльності. По-друге, педагогіку праці потрібно розглядати і як педагогічну дисципліну, предметом зацікавлень якої є виховання через працю; загальнотехнічне навчання; професійна орієнтація, порадицтво і консультування; профільна освіта; професійне навчання і виховання; безперервне навчання працюючих та безробітних; освітні проблеми та проблеми гуманізації закладу праці [2, с. 197–198].

Сучасні дослідження з проблематики педагогіки праці Польщі багаті на аналітику, статистику, рефлексії щодо змісту професійної освіти, професійного консультування, функціонування людини у процесі праці, професійного розвитку, проблем адаптації людини до праці, комунікації у процесі праці, професійного вигорання тощо. Провідними науковцями у галузі педагогіки праці є Барбара Бараняк (Barbara Baraniak), Генріх Беднарчик (Henryk Bednarczyk), Іоланта Вільш (Jolanta Wilsz), Рішарда Герлах (Ryszarda Gerlach), Стефан Квятковський (Stefan Kwiatkowski) та ін.

Дослідження з педагогіки праці польські науковці здійснюють на засадах принципів історизму, полікультурності, системності, взаємозв'язку та взаємозумовленості соціокультурних явищ; поетапного розкриття сутності ідей педагогіки праці як субдисципліни, її впливу на систему освіти загалом та її професійну педагогічну складову; цілісного вивчення організації та здійснення професійної підготовки фахівців з напрямку «педагогіка праці» — підготовка викладача нового покоління; прогностичного й синергетичного підходів для дослідження сучасних потреб ринку праці, його вимог до професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця, а відтак і викликів для теорії й практики педагогічної науки.

Вважаємо, що вивчення науково-практичного досвіду «педагогіки праці» Республіки Польща сприятиме не лише переосмисленню теоретико-методологічного підґрунтя професійної освіти, оновленню змісту професійної освіти, формуванню сучасних моделей здобуття професійної освіти в Україні, але і розвитку соціального партнерства між Україною та Польщею в умовах ринкової економіки.

Список використаних джерел

1. Nowacki Tadeusz. Pedagogika pracy – stan i perspektywy rozwoju / Tadeusz Nowacki // Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studia Pedagogiczne / Wybrane problemy pedagogiki pracy / red. Z. Wiatrowski. – Bydgoszcz, 1982. – Z. 8. – S. 9–28.
2. Wiatrowski Z. Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku / red. nauk. i przewodn. kom. red. Tadeusz Pilch. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie «Zak», 2004. – T. IV. – S. 197 – 198.

ЗМІСТ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Прокопенко І. Ф.	3
Компетентнісний підхід до формування світогляду старшокласників в умовах нової української школи	
Дорожко І. І.	5
Вища освіта у глобальних викликах XXI століття	
Золотухіна С. Т.	8
Педагогічні цінності – основа світогляду С. І. Миропольського	
Ляо Цайчжи, Лун Фен	12
Проблема формування політичної культури студентів французьких, китайських та українських вишів у науково-педагогічному дискурсі	
Іонова О. М.	16
Салютогенетичний підхід до підготовки майбутніх фахівців	
Романенкова Л. О., Біляєва І. М.	19
Пропаганда здорового способу життя підлітків через участь у соціально-освітніх проектах (з досвіду роботи ЗОГО «Флоренс»)	
Рябовол Л. Т.	22
Моделювання компетентнісно орієнтованої системи вищої юридичної освіти	
Троцько А. В.	26
Особливості виховної роботи у педагогічних університетах в умовах сучасних викликів	
Штефан Л. А.	29
Розвиток педагогічної науки в Україні (20-ті – перша половина 30-х рр. XX ст.)	
Beata Szluz	32
Family support worker in Poland (education and new challenges)	

СЕКЦІЯ I РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ Й ОСВІТИ

Балацінова А. Д.	41
Витоки становлення законодавчого поля діяльності попечителів навчальних округів на теренах Російської імперії	
Башкір О. І.	44
Діяльність лабораторії експериментальної дидактики при ХДПІ імені Г. С. Сковороди	
Білик В. М.	47
В. Сухомлинський про формування творчої особистості майбутнього вчителя	
Бондаренко А. С.	50
Особливості підготовки педагогічних кадрів у 20 рр. XXст.	
Гуріна В. О.	54
Мистецька освіта в жіночих навчальних закладах	
Дерев'янку І. В.	56
Педагогічні ідеї християнського виховання підлітків у працях святих отців	

Кабанська О. С., Маракли Є. Ш.	59
Організація індивідуальної роботи зі студентами у Республіці Туреччина	
Кін О. М.	62
Зміст та напрями громадської діяльності студентської молоді вищих навчальних закладів України на поч. ХХ ст.	
Когут С. Я.	65
Досвід «педагогіки праці» Республіки Польща: наукове і практичне значення для України	
Литовченко Г. В.	68
Вимоги до ілюстративності шкільного підручника з образотворчого мистецтва	
Лупаренко С. Є.	71
Організація освітньої діяльності сільськогосподарських шкіл в Україні (1920-1930 рр.)	
Пісоцька М. Е.	74
Досвід організації навчання за індивідуальним графіком студентів природничо-математичних спеціальностей у педагогічних ВНЗ України в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття	
Радченя І. В.	76
Життєвотворчий потенціал майбутнього вчителя як рушійна сила розвитку педагогічної науки	
Сотер М. В.	79
Соціокультурні трансформації особистості в процесі міжкультурної комунікації	
Твердохліб Т. С.	82
Особливості діяльності однокласної церковно-приходської школи при Харківському єпархіальному жіночому училищі	
Ткаченко В. І.	85
Вектори розвитку освіти на початку ХХІ століття	
Цебрєнко А. В.	87
Особливості стимулювання вчителя у другій пол. ХІХ – на початку ХХ ст.	
Черкашин С. В.	90
Освіта та розвиток особистості в університетах Німеччини в умовах постіндустріального суспільства	

СЕКЦІЯ ІІ

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ДИДАКТИКА, ВИХОВАННЯ, УПРАВЛІННЯ

Ван Цзін І, Лю Чан.	93
Культурологічний підхід як підґрунтя професійної підготовки педагогів-музикантів	
Бондаренко Є. В.	95
Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх судноводіїв	
Гайдученко Ю. О.	98
Мета професійної самореалізації майбутніх економістів з позиції акмеологічного підходу	